

Αγορά

Βλ. Κ.Ν.Λ. Γ' Λυκείου, σελ. 23

Είναι το τέταρτο ποίημα της ενότητας «Τα σονέτα», που περιέχονται αμέσως μετά τις «Πατρίδες» στη συλλογή «Ασάλευτη ζωή». Έχει χρονολογική ένδειξη 1896. Πρωτοδημοσιεύτηκε στο ημερολ. Ποικίλη Στοά το 1899.

Λίνος Πολίτης

Το σονέτο είναι από τα πιο σημαντικά, γιατί μας δείχνει το δυαδισμό του Παλαμά, τη μοιρασμένη ψυχή του. Είναι σαν ένας μονόλογος του ποιητή με τον εαυτό του.

Στ. 1-4. Διψάς το βλογημένο σπίτι όπως η καλοκαιριά διψάει για το πρωτοβρόχι. Το βλογημένο σπίτι είναι το ένα στοιχείο της ποίησης του Παλαμά, το ασάλευτο. Το σπίτι όπου θα βρεις την ησυχία, την παρηγοριά· είναι το σύμβολο της απόκρυψης, της «ασάλευτης» ζωής.

Στ. 5-8. Αλλά διψάς και κάτι άλλο. Έρχεται το άλλο τετράστιχο, για να δείξει και την άλλη μορφή της δίψας του ποιητή. Δεύτερο σύμβολο: το καράβι· εκείνο που διαρκώς μετατοπίζεται. Πάει σε μακρινούς τόπους, σε θάλασσες. Η θάλασσα, άλλο σύμ-

βολο πλατιάς ζωής και ελευθερίας. Θα περιμέναμε το δεύτερο τετράστιχο να ολοκληρώσει ένα νόημα, όπως και το πρώτο, κατά την παρνασσιακή τεχνική. Αλλά ο τελευταίος στίχος του δεύτερου τετράστιχου κάνει μια απότομη διακοπή. Έχει μια άρνηση. Είναι σα να τα σβήνει όλα. Ο Παλαμάς είναι και το ένα και το άλλο: «και το καράβι και το σπίτι σου είπαν: όχι!» Ενδεικτικά τονισμένο στο τέλος του τετράστιχου το απότομο «όχι» που θα αναπτυχθεί στα τρίστιχα με τα μήτε-μήτε.

Στ. 9-11. Ούτε το ένα ούτε το άλλο που έχουν κάποιο μεγαλείο.

Στ. 12-14. «Μόνο τ' αλάφιασμα»: Το συμπέρασμα. Η μοίρα δεν σου επιτρέπει να χαρείς ούτε τη μια επιθυμία ούτε την άλλη. Ούτε η εσωτερική ελευθερία του σπιτιού ούτε η εξωτερική που δίνει η περιπλάνηση των ταξιδιών σου ανήκει. Και τα δυο είναι πόθοι ευλογημένοι που όμως εσύ δεν μπορείς ν' απολαύσεις. Για σένα είναι η αγορά. Ένα τρίτο σύμβολο ανάμεσα στο σπίτι που κλείνει τον άνθρωπο και στο καράβι. Η μοίρα σου είναι να είσαι σκλάβος μέσα στην αγορά, να συμφύρεσαι με τους ανθρώπους μέσα στην καθημερινότητα που συμβολίζει η αγορά.

Λίνος Πολίτης, *όπ. π.*, σελ. 37-38.

— Σχόλια και διδακτικές οδηγίες

- Βασικό χαρακτηριστικό του σονέτου αυτού είναι η λυρική διάθεση χωρίς μεγαλορημοσύνη, χωρίς τις μεγαλόπνοες πτήσεις της φαντασίας που παρατηρούνται στις «Πατρίδες». Ο τόνος του ποιήματος περιορίζεται στα ανθρώπινα μέτρα.
- Η χρήση του β' ενικού προσώπου δημιουργεί την ψευδαίσθηση της απόστασης ανάμεσα στο πρόσωπο που «βιογραφείται» και στον αφηγητή. Σαν να πρόκειται για δυο διαφορετικά πρόσωπα. Η αποστασιοποίηση αυτή δημιουργεί την εντύπωση ότι η προσωπική μοίρα του ποιητή, που είναι στην ουσία της αντιφατική, καθώς αναζητά τη γαλήνη της απομόνωσης και την περιπέτεια του ταξιδιού, για να καταλήξει στη σκλαβιά της αγοράς, γίνεται μοίρα καθολική, ισχύει για κάθε άνθρωπο.
- Ο δυαδισμός της προσωπικότητας του ποιητή αναπτύσσεται στα δυο πρώτα τετράστιχα. Το μέγεθος της επιθυμίας τονίζεται με την εμφαντική μεταφορική χρήση του ρήματος *διψώ* που επαναλαμβάνεται τρεις φορές (στ. 1 και 5). Δύο αντίθετες επιθυμίες, αυθεντικής ζωής, συγκινούν τον ποιητή. Το μοτίβο της ακινησίας και της γαλήνης σε μια απόμερη γωνιά - ασάλευτη ζωή - αναπτύσσεται με ήρεμες εικόνες στο πρώτο τετράστιχο, όπου και εξαντλείται.